

KOMANDIRUOTĖS UŽSIENIO VALSTYBĖJE ATASKAITA

2016 m. rugsėjo 16 d.

Ukmergė

Ataskaitą pateikė: Vilniaus rajono, Tauragės rajono ir Ukmergės rajono VVG. (Kladvija Stepanova, Agnė Kanapeckaitė

(vardas, pavardė, pareigos)

Komandiruotės laikas ir vieta: 2016 m. rugpjūčio 24-26 d., Jäneda, Estija

Komandiruotės tema: tarptautinio bendradarbiavimo LEADER mugė.

Planuojamos komandiruotės tikslas: užmegzti kontaktus su užsienio šalių vietos veiklos grupėmis. 2017 metais planuojame pradėti rengti tarptautinio bendradarbiavimo projektus, kuriems būtini partneriai iš kitų šalių. Šiame renginyje dalyvavo daugiau kaip 200 dalyvių iš įvairių šalių, todėl tai buvo puiki proga užmegzti tarptautinio bendradarbiavimo ryšius. Taip pat rengiant vietos plėtros strategijas (toliau – VPS) išsipareigojome įgyvendinti vieną iš LEADER principų – tinklaveikos ir bendradarbiavimo.

2016 m. rugpjūčio 24 d.

Oficialius pranešimus konferencijoje skaitė:

- Europos kaimo plėtros tinklo atstovas;
- Danijos verslo agentūros atstovė;
- Suomijos žemės ūkio ir miškininkystės ministerijos atstovė;
- Vokietijos Nacionalinio kaimo paramos skyriaus atstovė;
- Latvijos žemės ūkio ministerijos atstovė;
- Lietuvos žemės ūkio ministerijos atstovė;
- Lenkijos žemės ūkio ir kaimo plėtros ministerijos atstovė;
- Švedijos kaimo tinklo atstovas.

Pranešimų metu gauta informacija labai aktuali Lietuvos VVG tinklui, kadangi kaip parodė pranešimų metu pateikta informacija įgyvendinant tą patį Europos parlamento ir tarybos reglamentą skirtingos valstybės taiko skirtingus reikalavimus ir sudaro skirtingas sąlygas tiek vietos veiklos grupėms, tiek pareiškėjams.

DANIJA:

- Danijoje VVG ir ŽRVVG leidžiama teikti tarptautinio bendradarbiavimo projektus, bet jie nėra populiarūs.

- Nėra paraiškų teikimo terminų, atviras kvietimas.

- Pagrindiniai prioritetai: bendradarbiavimo projektai tarp Danijos VVG:

1. naujų darbo vietų kūrimas ir kaimo vietovių vystymas;

2. veikla ir investicijos, kurios padeda gerinti kaimo vietovių vystymąsi ir ekonominį gyvybingumą.

- Atrankos kriterijai: VVG rengia projektus, kurie numatyti jų strategijose.

- Finansavimas: finansavimas ateina iš biudžeto, kuris skiriamas VVG kiekvienais metais, todėl bendradarbiavimo projektai konkuruoja su visais kitais.

- Bendradarbiavimo projektams nėra skirta atskira finansavimo eilutės.

SUOMIJA

- Kaimo plėtros programoje 2 alternatyvos:
  1. Priemonė „Leader“: projektus finansuoja VVG;
  2. Priemonė „Bendradarbiavimas“: projektai finansuojami regionų administracijų,
- Bendradarbiavimo projektų tikslas – surasti naujas idėjas ir sprendimus problemoms, su kuriomis susiduria vietos VVG plėtodamos (vystydamos) savo teritoriją. Išnaudoti vietos galimybes ir skatinti bendradarbiavimą tarp kaimiškų vietovių ne tik ES bet ir už jos ribų.
- Numatomas tarptautinio bendradarbiavimo projektų skaičius – neapibrėžtas.
- Bendras tarptautinio bendradarbiavimo projektų biudžetas - VVG pačios nusprendžia savo biudžeto (VPS) viduje. Projektų dydis nenumatytas. Visoje KPP programoje skirta 23 mln eur.
- Bendrieji reikalavimai tarptautinio bendradarbiavimo projektams:
  1. tarptautinio bendradarbiavimo projektai turi atitikti VPS ir bent vieną iš 6 KPP prioritetų;
  2. turi būti paremti vietos poreikiais ir kurti pridėtinę vertę;
  3. tarptautinio bendradarbiavimo projektai turi atitikti VVG nustatytus atrankos kriterijus;
  4. turi būti numatytos konkrečios veiklos o ne pažintiniai vizitai;
  5. maksimali projekto trukmė – 5 metai;
  6. maksimali paramos suma – 180 000 eur vienai VVG;
  7. finansavimo intensyvumas – 100 proc.
- Kvietimas teikti paraiškas:
  1. nėra konkretaus šaukimo, paraiškos gali būti pateikiamos bet kuriuo metu;
  2. šiuo metu jau galima teikti tarptautinio bendradarbiavimo paraiškas;
  3. kas gali kreiptis paramos: vieši ir privatūs juridiniai asmenys, įskaitant Asociacijas, kitos organizacijos, koperatyvai ar pačios VVG.
- Išlaidos:
  1. darbo užmokestis ir visi mokesčiai;
  2. kelionės išlaidos;
  3. paslaugų pirkimas;
  4. nuomos išlaidos;
  5. medžiagos, prekės ir kitos išlaidos.

VOKIETIJA

- Viso 321 VVG, 13 teritorijų;
- Nuolat vykstantis projektų atrankos kvietimas;
- Teminė orientacija: vietos plėtros strategija;
- Pirmasis susitikimas finansuojamas tik išskirtiniais atvejais;
- Finansavimo intensyvumas - 90 proc.

LATVIJA

- Viso 35 VVG iš jų 6 ŽRVVG;
- Iki 2016 metų gruodžio mėn bus patvirtintos tarptautinio bendradarbiavimo taisyklės;
- 2017 sausio-vasario mėnesiais vyks kvietimas parengiamajai techninei pagalbai;
- Nuolat vykstantis bendradarbiavimo projektų kvietimas;
- Maximum 4 mėnesiai vertinimui ir projektų patvirtinimui;
- Maximali projekto trukmė – 3 metai;
- Bendradarbiavimas tarp sienų (partnerystės projektai) tarp VVG ir panačių organizacijų, kurios įgyvendina veiklas panašias į LEADER, ES ir trečiosiose šalyse;
- Teritoriniam ir tarptautiniam bendradarbiavimui skirta 9 183 410 Eur.
- Projektų vertė ne mažesnė nei 100 000 Eur;

LIETUVA

- Bendradarbiavimo projektams skirta 2 900 000 Eur.
- Min 2 partneriai, kurie bendradarbiavimo projektu įgyvendina VPS tikslus, t.y. partneriais gali būti 2 VVG.
- Parengiamoji parama 3 000 Eur, 80 proc. intensyvumas.
- Projektų vertė iki 100 000 Eur, intensyvumas 80 proc.

LENKIJA

- Temos: socialinio kapitalo stiprinimas; vietos produktų ir paslaugų bendrų rinkų vystymas; vietos paveldo išsaugojimas; viešojo ir nekomercinio turizmo ar rekreacinių objektų, kultūrinių objektų statyba ar rekonstrukcija; parama VPS teritorijos subjektų verslumo skatinimui.
- Teritoriniam ir tarptautiniam bendradarbiavimui skirta 14 911 000 Eur.
- Bendradarbiavimo projektai numatyti VPS;
- Nuolat vykstantis bendradarbiavimo projektų kvietimas;
- Tinkamos išlaidos parengiamosios paramos:
  1. vietos nuoma susitikimams ir renginiams;
  2. įrangos nuoma;
  3. paslaugų pirkimas.
- Tinkamos bendradarbiavimo projektų išlaidos:
  1. bendrosios išlaidos;
  2. statybos darbų ir paslaugų pirkimas;
  3. programinės įrangos įsigijimas arba atnaujinimas, licenzijų ir patentų įsigijimas; atlyginimas už prekės ženklų kūrimą.
  4. nekilnojamo turto ir įrangos nuoma;
  5. naujos įrangos, technikos ir kitos aparatūros pirkimas;
  6. atlyginimas projektą koordinuojantiems asmenims.

ŠVEDIJA

- Nėra išskirtinių prioritetų, pagrindas VPS ir joje numatyti prioritetai;
- Nauda turi „ateiti“ į vieną teritoriją, bet veiklos gali būti vykdomos betkur;
- Biudžetas skirtas bendradarbiavimui numatytas VPS;
- Skirtingi partneriai projektams gali naudoti skirtingų fondų lėšas;
- Kiekvienas pareiškėjas teikia atskiras paraiškas savo teritorijos vietos veiklos grupei: numato savo veiklų išlaidas ir dalį bendrų išlaidų, tokių kaip koordinavimo (atlyginimo);
- Bendradarbiavimas galimas tarp: VVG, ŽRVVG, kitų organizacijų;
- Nuolat vykstantis bendradarbiavimo projektų kvietimas;
- VVG gali pačios nuspręsti kvietimų laiką;
- Maximum 4 mėnesiai vertinimui ir projektų patvirtinimui;
- Pasiruošimo vizitai gali būti finansuojami jau turint konkrečią idėją. Pasiruošimo vizito tikslas – veiklų ir biudžeto sudarymas, sutarties pasirašymas.

ESTIJA

- Konkretūs tikslai:
  1. pagerinti verslininkų konkurencingumą;
  2. skatinti socialinę įtrauktį;
  3. pagerinti vietinį valdymą, įtraukiant įvairius subjektus;
  4. išnaudoti vietos potencialą ir galimybes, rasti inovatyvius sprendimus vietos plėtros kontekste.
- Bendrai LEADER priemonei skirta 90 mln. Eur. (parengiamajai paramai – 1,7 mln. Eur; VPS įgyvendinimui – 88,3 mln. Eur). Administravimo ir animavimo išlaidos negali viršyti 20 proc.

- Tarptautinio bendradarbiavimo projektai jau teikiami: 2 projektai jau vykdo veiklas; 4 projektai pateikti vertinimui; 5 paraiškos pateiktos parengiamajai paramai;
- Planuojama įgyvendinti apie 40 tarptautinio bendradarbiavimo projektų. Biudžetas 2 500 000 eur.
- Parengiamosios paramos intensyvumas – 100 proc.;
- Tarptautinio bendradarbiavimo projektų įgyvendinimo intensyvumas – 90 proc.;
- Didžiausia paramos suma negali būti didesnė kaip 200 000 eur;
- VVG savo VPS numatė preliminarias tarptautinio bendradarbiavimo projektų idėjas;
- Tarptautinio bendradarbiavimo projektai pirmiausia patvirtinami VVG valdyboje;
- Mokėjimo agentūra tikrina paraiškų tinkamumą;
- Projekte dalyvauja mažiausiai 2 VVG;
- Maximali projekto trukmė – 3 metai;
- Tarptautinio bendradarbiavimo projektai turi būti įgyvendinti iki 2020 12 mėn.;
- Maximum 60 dienų vertinimui ir projektų patvirtinimui.

Pirmąją konferencijos dieną užmezgėme kontaktus ir radome bendrų galimų projektų idėjų su Raplamaa Partnerluskogu vietos veiklos grupe. Aptarėme galimas partnerystės sritis.

Taip pat diskutavome apie partnerystės tęsimą su Hans-Olof Stålgren, kuris atstovavo Švedijos kaimo tinklą. Partnerystė prasidėjo dar 2015 metais, kada Lietuvoje, Ukmergės rajone buvo organizuota projekto „Sustainable Rural Development: through youth, Entrepreneurship and Innovation“ baigiamoji konferencija. Šios temos yra ypač aktualios įgyvendinant 2014-2020 finansavimo laikotarpio vietos plėtros strategijas.

Pirmąją konferencijos dieną pertraukų ir užsiėmimų metu mums aktualiais klausimais taip pat daug diskutavome su skirtingų šalių vietos veiklos grupių atstovais: kaip vyksta vietos plėtros strategijų vertinimas ir įgyvendinimas, kaip skirtingos šalys ruošiasi tarptautinio bendradarbiavimo projektams, kokie reikalavimai taikomi skirtingose šalyse. Kalbėjome apie skirtingų VVG vietos plėtros strategijų tikslus, prioritetus, kad rengiant tarptautinius projektus galėtume kreiptis į atitinkamas VVG. Konferencijos organizatoriai taip pat parengė dalyvių sąrašą, kurie ieško partnerių bendradarbiauti skirtingose srityse.

2016 m. rugpjūčio 25 d.

Antrosios konferencijos dienos pirmąjį pusdienį buvo organizuota 12 skirtingų praktinių užsiėmimų (Workshop'ų). Pirmoje dienos dalyje Lietuvos VVG tinklo atstovai dalyvavo darbinėje grupėje kaimo turizmo tema, antroje dienos dalyje - menas ir amatai, kurios metu taip pat skaitė pranešimą ir pristatė Lietuvoje vystomus amatus. Pirmojo praktinio užsiėmimo „Kaimo turizmas“ metu buvo pristatyti konkretūs projektų pavyzdžiai, kaip vystomas turizmas Lenkijoje ir Suomijoje, kokia turizmo kryptis, sritis yra skatinama ir remtina šalyse, kokios paslaugos siūlomos šalyse. Antrojo praktinio užsiėmimo metu „Menas ir amatai“ išgirdome du puikius ir pavydėtinus pavyzdžius, kaip kultūros paveldas – dvarai, LEADER paramą panaudojant kartu su kitomis investicijomis, tapo daugiafunkcines paslaugas teikiančiais, pramogų, kultūros edukacijų ir vietos produktų realizavimo centrais.

Praktinių užsiėmimų metu girdėti pavyzdžiai ir diskusijų metu gauta informacija tikrai pagelbės generuojant tarpregioninių ir tarpautinių projektų idėjas.

2016 m. rugpjūčio 25 – 26 d.

Antrąją konferencijos dieną išvykome į gerosios patirties kelionę Tartu regione „Bendruomenės ir partnerystė“. Viso konferencijos metu buvo organizuotos 6 gerosios patirties kelionės į skirtingus Estijos regionus. Abi dienas mus lydėjo Tartu kaimo plėtros asociacijos atstovė Heili Petkin. Šios dvi dienos buvo naudingos praktine puse, kadangi pamatėme kaip įsikūrę bendruomenės, kokias veiklas vykdo, išgirdome ir pamatėme sveikintiną ir siektiną partnerystės tarp vietos verslo, bendruomenės ir savivaldybės pavyzdį.

1. “Juula kaimo asociacija” – bendruomenės narių partnerystė, tolygi ir įvairiapusė teritorijos plėtra.

Bendruomenė dideliame žemės sklype, šalia miško įsirengė (pastatė) bendruomenės namus, šalia įrengė aktyvių pramogų – laipynių parką, erdvę lauke, kurioje švenčia šventes. Bendruomenės namai pastatyti pasinaudojant kaimo plėtros programos priemones “Kaimo atnaujinimas ir plėtra” planiniu būdu, tačiau ne LEADER priemonės lėšomis. Pirmame bendruomenės namų aukšte įrengta salė, pirtis, virtuvėlė, antrame – vaikų žaidimo erdvė ir esant poreikiui nakvynės vieta. Bendruomenės namai nuomuojami ir privačioms šventėms, tačiau jos turi vykti be alkoholio.

Kaip susitikimo metu pasakojo bendruomenės pirmininkė, jų bendruomenė yra nedidelė – 35 nariai, kadangi ir pačiame kaime yra vos daugiau nei 70 gyventojų.

2. Alatskivi pilis, Pietu-Estijos bendradarbiavimo projektas “Gyvenimas ant krašto”.

Aplankėme pilį, kuri nuosavybės teise priklauso savivaldybei. Joje įrengtas muziejus, koncertų ir konferencijų salė, taip pat restoranas, kuris priklauso privačiam verslui. Tai puikus partnerystės tarp vietos savivaldos ir verslo pavyzdys. Prie pilies įrengti golfo laukai, kurių įranga įsigyta įgyvendinant LEADER projektą, taip pat įsigytos kėdės koncertų ir konferencijų salei.

Šalia pilies įgyvendintas dar vienas LEADER projektas – pastatytas “National Geographic” geltonasis langas į gamtą. Viso Tartu regione įrengti 7 tokie langai.

3. “Svogūnų kelias” Varnja miestelyje. Tinklo kūrimas.

„Svogūnų kelio“ lankytojai gali išbandyti savo jėgas įvairiose amatų dirbtuvėse ir virimo klasėse ruošiant maistą iš vietinių produktų. Jie gali rinktis paveldo turus, mokytis šaudymo iš lanko, išbandyti savo jėgas fotografijos dirbtuvėse, vasara siūlomos paslaugos paplaukioti didžiausiame Estijos ežere, kuris skiria šalį nuo Rusijos, žiema siūloma pasivažinėti džipais per ledą ir daug kitų paslaugų, kurios sujungtos į tinklą.

“Svogūnų kelias” yra nevyriausybinė organizacija, kurią vienija 17 narių – verslininkų. Organizacija įgyvendina projektus, daugiausia marketinginius, susijusius su narių teikiamų paslaugų ar gaminamų produktų reklama, turistų pritraukimu ir pan. Įgyvendina LEADER finansuojamus projektus.

Taip pat, tame pačiame miestelyje aplankėme galeriją, kuri būna atvira sezono metu. Čia vyksta parodos, galima užkąsti, išgerti vyno. Vietoje gaminamas svogūnų džemas ir rabarbarų vynos. Ši galerija yra viena iš „Svogūnų kelio“ narių.

4. Luunja bendruomenė (sėkminga partnerystė tarp vietos savivaldos, bendruomenės ir vietos verslininkų).

Seno dvaro kompleksas pritaikytas kultūrinė, ekonominės ir kt. veikos vykdymui, čia įsikūrusi vietos savivaldybė, ūkininkai, vykdomas verslas. Privatus asmuo iš Suomijos restauravo vieną iš dvaro pastatų ir jame įrengė galeriją, o dalį pastato išnuomavo vietos savivaldybei.

Šalia atnaujintas didelis parkas, jame įrengta scena, čia vyksta visi miestelio renginiai. Nors miestelis yra vos 10 km. nuo Tartu miesto savivalda, bendruomenė ir vietos verslininkai stengiasi pritraukti gyventojus laisvalaikį leisti čia, o ne važiuoti į Tartu, kur įvairių paslaugų pasiūla daug didesnė. Parką

bendromis jėgomis prižiūri tiek savivaldybė, tiek bendruomenė, kartu prisideda ir vietos verslas. LEADER lėšomis dvaro teritorijoje įrengta erdvė vaikams ir jaunimui.

Kitame dvaro pastate, senose arklidėse įsikūręs ūkininkas. Upės pakrantėje, dar viename dvaro sodybos pastate veikia „PUB’as“, kurio savininkė jauna moteris. Patalpas ji nuomoja iš savivaldybės, tačiau dėl sėkmingos partnerystės, pastato atnaujinimo darbai buvo pasidalyti: pastato langus, duris ir fasadą atnaujino savivaldybė, kadangi tai kultūros paveldas ir darbai brangiai kainuoja. Pati moteris įrengė visą „PUB’o“ vidų. Taip buvo sutarta dėl to, kad pastatas buvo nenaudojamas, o bendromis lėšomis jį atnaujinus, šiuo metu jis puikiai išnaudojamas. „PUB’as“ sulaukia daug lankytojų. Šalia upės, kuria plaukia turistiniai, pažintiniai laivai. Turistams siūloma 1,5 val. ekskursija po Luunja miestelį, kurią veda pati „PUB’o“ šeiminkė, vėliau galima papietauti, atsigerti alaus. Taip pat ši vieta populiari tarp Estijos turistų ir žvejų.

5. Ūkininku Lōunakeskus (150 smulkiu gamintoju tinklas).

Šis projekto pavyzdys buvo ypač aktualus Mūsų komandai, kadangi LEADER projekto lėšomis buvo įrengti 4 smulkių kaimo gamintojų turgeliai. Vienas iš jų įrengtas dideliame prekybos centre Tartu mieste. LEADER investicijos nukeliavo į miestą, tačiau galutinė projekto nauda ir jo rezultatai tenka kaimo veikiantiems smulkiems gamintojams. Estijos vietos projektų taisyklės to nedraudė. Smulkūs vietos gamintojai taip gali gauti didesnę finansinę naudą, kadangi lyginant su kaimiškose vietovėse įrengtais turgeliais, čia užsuka ne tik daugiau žmonių, bet pirkėjai yra mokesni nei kaimo vietovėse.

Kelionės metu užmegzti ryšiai su Krista Antila, Suomijos VVG Leader „Pohjois-Satakunta/Aktiivinen Pohjois-Satakunta“. Suomijoje šiuo metu jau galima teikti tarptautinių projektų paraiškas, kontaktai: krista.antila@kankaanpaa.fi

Siūlomos temos (neverstos į Lietuvių kalbą dėl skirtingai suprantamų savokų):

- 1.) BIOREG- Recycling economy, sustainability and alternative energyforms
- 2.) Multiple use of forests - green economy (here maybe youth camps and forest owners sector)
- 3.) Skiing, wellbeing and nature (youth camps on nature and skiing thematics, association level collaboration and different other initiatives)
- 4.) Mushroom Road (this is starting quite soon, but open still)
- 5.) Herbs and cultivation of "new forest herbs"
- 6.) YEAH - Youngsters and kids entrepreneurship education (now nearly closed for application)
- 7.) 5starNature - Nature tourism project (still open for a while)
- 8.) Sportacademy - New innovative education model for physical education from baby to seniors
- 9.) Then project initiatives on cultural sectors like theater, art, music under construction
- 10.) Families bridge (working name) - thematics is, however, the immigration experiences and reconstruction of historical/family ties back with those searching the proper roots specially from overseas (Canada, USA, Australia etc). This project will have educational content regarding the refugee/immigration thematics and in these last times the persons are searching "more their roots" as well reconstruction of one part of European past that of "great migrations" establishing for instance an international event in our area in which was location one of the ports conducting persons to ship lines towards United States.